

ΟΔΗΓΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΥ ΓΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

Αυτός ο οδηγός εκπονήθηκε με την οικονομική υποστήριξη του Προγράμματος Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια (REC) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα περιεχόμενα αυτού του οδηγού αποτελούν αποκλειστική ευθύνη της ActionAid International Italia Onlus και των εταίρων του έργου και σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι αντανακλούν τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Συγγραφή: Alessandra Folcio

Συνεισφορές: Maria Sole Piccioli

Γραφιστικός Σχεδιασμός: Tazio Malvezzi

Φωτογραφία: Francesca Casaro

Μετάφραση: Χρυσούλα Σταματούκου, Μαρίζα Τσαχάλη

act:onaid

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΟΔΗΓΟ.....	3
ΘΕΤΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΒΑΣΕΙΣ	4
Τι είναι η έμφυλη βία και τι η έμφυλη σχολική βία;.....	4
Ποιος είναι ο ρόλος των σχολείων στην πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας;	4
Τι είναι η αξιολόγηση αντικτύπου (impact assessment);.....	5
ΒΗΜΑ 1: ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ	6
Επιλέξτε τα βασικά αποτελέσματα του προγράμματος στα οποία θα θέλατε να εστιάσει η αξιολόγηση	6
Αναπτύξτε τις ερωτήσεις αξιολόγησης	6
ΒΗΜΑ 2: ΕΠΙΛΕΞΤΕ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	7
ΒΗΜΑ 3: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΟΚΙΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ.....	8
1. ΕΠΙΛΕΞΤΕ ΤΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ:.....	8
2. ΑΝΑΠΤΥΞΤΕ ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ:	9
3. ΔΟΚΙΜΑΣΤΕ ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ:	9
4. ΖΗΤΗΣΤΕ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ:.....	9
ΒΗΜΑ 4: ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ.....	10
ΒΗΜΑ 5: ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ & ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΚΘΕΣΗΣ	11
ΒΗΜΑ 6: ΔΙΑΧΥΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ.....	12
ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΧΥΣΗ:	12
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΙΑΜΟΙΡΑΣΜΟΣ:	12

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΟΔΗΓΟ

Ο οδηγός έχει ως στόχο να παρέχει στους χρήστες μια πρακτική μεθοδολογία σχεδιασμού και εφαρμογής Αξιολόγησης Αντικτύπου έργου με ποιοτικά χαρακτηριστικά, που σχετίζεται με την σχολική έμφυλη βία.

Τα έξι βήματα για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή Αξιολογήσεων Αντικτύπου έργου είναι:

- » **ΒΗΜΑ 1: Οριστικοποίηση των ερωτήσεων μέτρησης αντικτύπου**
- » **ΒΗΜΑ 2: Επιλογή των μεθόδων μέτρησης αντικτύπου**
- » **ΒΗΜΑ 3: Σχεδιασμός και πιλοτική δοκιμή των εργαλείων μέτρησης**
- » **ΒΗΜΑ 4: Ορισμός δείγματος και εκπόνηση έρευνας**
- » **ΒΗΜΑ 5: Ανάλυση δεδομένων και σύνθεση έκθεσης αποτελεσμάτων**
- » **ΒΗΜΑ 6: Διάχυση αποτελεσμάτων και αξιοποίηση ευρημάτων**

Ο οδηγός απευθύνεται κυρίως σε εξειδικευμένους στην Παρακολούθηση και Αξιολόγηση, συντονιστές έργων (project managers) και συμβούλους που εργάζονται σε τοπικούς και διεθνείς οργανισμούς, φορείς και οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, που υλοποιούν προγράμματα σχετικά με τη σχολική έμφυλη βία.

Ωστόσο, τούτος ο οδηγός μπορεί να ενδιαφέρει διευθυντές/-ριες σχολικών μονάδων, εκπαιδευτικούς και διοικητικό προσωπικό εκπαιδευτικών ιδρυμάτων οι οποίοι είναι υπεύθυνοι να συλλέγουν δεδομένα σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Οι χρήστες του συγκεκριμένου οδηγού χρειάζεται να έχουν βασικές γνώσεις γύρω από την ορολογία και τα εργαλεία Παρακολούθησης και Αξιολόγησης καθώς εδώ η μεθοδολογία και τα προτεινόμενα εργαλεία μέτρησης αντικτύπου παρουσιάζονται επιγραμματικά. Δηλαδή, στοχεύει στην παροχή βασικών κατευθυντήριων γραμμών για όσους/-ες σχεδιάζουν να υλοποιήσουν μια εσωτερική αξιολόγηση ή την αναθέσουν σε εξωτερικό εξειδικευμένο συνεργάτη.

ΘΕΤΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΒΑΣΕΙΣ

Τι είναι η έμφυλη βία και τι η έμφυλη σχολική βία;

Η έμφυλη βία ορίζεται ως:

«βία που έχει ως αποτέλεσμα ή είναι πιθανό να οδηγήσει σε, σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή ταλαιπωρία, εναντίον κάποιου, και βασίζεται σε διάκριση λόγω φύλου ή λόγω των προσδοκιών του φύλου, ή βασίζεται στη διαφορετική κατάσταση ισχύος που σχετίζεται με το φύλο»

UNESCO and UN WOMEN (2016), *Global guidance on addressing school-related gender-based violence*.

Η έμφυλη σχολική βία περιλαμβάνει:

«πράξεις ή απειλές σεξουαλικής, σωματικής ή ψυχολογικής βίας που συμβαίνουν μέσα και γύρω από τα σχολεία, που διαπράττονται ως αποτέλεσμα των νορμών και των στερεότυπων του φύλου και ενισχύονται από τις άνισες σχέσεις εξουσίας»

UNESCO and UN WOMEN (2016), *Global guidance on addressing school-related gender-based violence*.

Ποιος είναι ο ρόλος των σχολείων στην πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας;

Η έμφυλη σχολική βία, επηρεάζει εκατομμύρια παιδιά, οικογένειες και κοινότητες παγκοσμίως. Οι έφηβοι, οι έφηβες, οι νέοι και οι νέες επηρεάζονται σημαντικά από το φαινόμενο με βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες, όπως η μείωση της αυτοεκτίμησης, η κατάθλιψη, η μείωση εκπαιδευτικών επιδόσεων και οι αρνητικές επιπτώσεις στη συνολική ανάπτυξη του ατόμου.

Στον ρόλο του το σχολείου, ως ένας βασικός διαμορφωτικός θεσμός που συμβάλλει στην ανάπτυξη των παιδιών και των εφήβων, έρχεται να διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο στην εξάλειψη των βασικών αιτιών της βίας και ειδικά της έμφυλης σχολικής βίας. Για παράδειγμα, τα σχολικά προγράμματα μπορούν να εμπλέξουν νέους και νέες σε κριτικό αναστοχασμό σχετικά με το φύλο και τις κοινωνικές νόρμες, σε γόνιμη συζήτηση γύρω από τα στερεότυπα σχετικά με την αρρενωπότητα και τη θηλυκότητα, και να τους εξοπλίσουν με γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις ώστε να αναπτύξουν υγιείς σχέσεις με τους συνομήλικους και να αποφύγουν και να αποτρέψουν τη βία.

Ο ρόλος της εκπαίδευσης και του σχολείου στην πρόληψη και την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας αναγνωρίζεται ευρέως σε πολλές διεθνείς συμβάσεις και συνθήκες. Ακολουθούν ορισμένες από τις πιο σχετικές.

1989

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού (CRC) επιβεβαιώνει ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα της κατάλληλης φροντίδας και προστασίας από τη βία, την κακοποίηση και την παραμέληση από γονείς ή άλλους φροντιστές. (Άρθρο 19: Προστασία από κάθε μορφή βίας), χωρίς διακρίσεις (Άρθρο 2) και συμπεριλαμβανομένων των καλύτερων συμφερόντων του παιδιού (Άρθρο 3).

2000

Πλαίσιο του Ντακάρ για Εκπαίδευση για Όλους ορίζει ένα σχέδιο δράσης με στόχο την επίτευξη των έξι διεθνώς συμφωνημένων στόχων της Εκπαίδευσης για Όλους (EFA) ανάμεσα στους οποίους και ο Στόχος 5: «Εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση έως το 2005 και επίτευξη / ισότητας των φύλων στην εκπαίδευση έως το 2015, με έμφαση στη διασφάλιση πλήρους και ισότιμης πρόσβασης των κοριτσιών σε βασική και καλής ποιότητας εκπαίδευση.

2011

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (γνωστή και ως «Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης») η οποία επιβεβαιώνει τον ρόλο της εκπαίδευσης στο άρθρο 14. 1. Τα Μέρη θα λαμβάνουν, όπου απαιτείται, τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμπεριληφθεί διδακτικό υλικό πάνω σε θέματα όπως η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι μη στερεότυποι ρόλοι των δύο φύλων, ο αμοιβαίος σεβασμός, η μη βίαιη επίλυση των συγκρούσεων στις διαπροσωπικές σχέσεις, η βασιζόμενη στο φύλο βία κατά των γυναικών και το δικαίωμα στην προσωπική ακεραιότητα προσαρμοσμένα στην βαθμιαία εξελισσόμενη ικανότητα των μαθητών στα επίσημα αναλυτικά προγράμματα μαθημάτων και σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. 14.2. Τα Μέρη θα λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προώθησης των αρχών που διαλαμβάνονται στην παράγραφο 1 σε ανεπίσημους εκπαιδευτικούς χώρους, καθώς και σε χώρους αθλήσεως και αναψυχής, σε πολιτιστικούς χώρους και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης

2015

Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνο (Beijing+20) περιλαμβάνει την εκπαίδευση και την κατάρτιση των γυναικών ως έναν από τους 12 κύριους και κρίσιμους τομείς ενδιαφέροντος. Το επίκεντρο δεν είναι μόνο στις διακρίσεις στην πρόσβαση των κοριτσιών στην εκπαίδευση, αλλά περιλαμβάνει και άλλα σημαντικά ζητήματα, συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων σπουδών και του διδακτικού υλικού με βάση το φύλο, καθώς και την ασφάλεια και επάρκεια των φυσικών χώρων.

2015

Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ Στόχος 4 «Διασφάλιση συμπεριληπτικής και ποιοτικής εκπαίδευσης και προώθηση της δια βίου μάθησης για όλους/-ες» Στόχος 5 «Επίτευξη της ισότητας των φύλων και ενδυνάμωση όλων των γυναικών και των κοριτσιών» Στόχος 15.1 «Σημαντική μείωση όλων των μορφών της βίας και των θανάτων που σχετίζονται με αυτήν, οικουμενικά»

ΣΥΜΒΟΛΗ

Είναι κομβικής σημασίας να γνωρίζουμε την εθνική νομοθεσία που σχετίζεται με τον ρόλο της εκπαίδευσης και του σχολείου στην πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης σχολικής βίας.

Τι εννοούμε με τον όρο αντίκτυπος (impact);

Γενικά ο αντίκτυπος αναφέρεται στα μακροπρόθεσμα και ευρύτερα αποτελέσματα που σχετίζονται με ένα έργο, πρόγραμμα ή παρέμβαση. Ένας από τους πιο διαδεδομένους ορισμούς του αντικτύπου δίνεται από τον ΟΟΣΑ «Ο βαθμός στον οποίο η παρέμβαση έχει δημιουργήσει ή αναμένεται να δημιουργήσει σημαντικά θετικά ή αρνητικά, υψηλού επιπέδου αποτελέσματα που δημιουργήθηκαν εκούσια ή ακούσια.»¹

Τι είναι η αξιολόγηση αντικτύπου (impact assessment);

Τα τελευταία χρόνια, η αξιολόγηση αντικτύπου έχει αποκτήσει δυναμική ανάμεσα στους οργανισμούς και τους δωρητές. Ένα βασικό ζητούμενο στην αξιολόγηση αντικτύπου είναι **να θεμελιωθεί η σχέση ανάμεσα στο αίτιο και το αποτέλεσμα, και μεταξύ του έργου και των αποτελεσμάτων του**. Υπάρχει μια αυξανόμενη συμφωνία εντός της κοινότητας Παρακολούθησης και Αξιολόγησης σχετικά με το γεγονός ότι η μέτρηση αντικτύπου απαιτεί ένα «στοιχείο-κόντρα». Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να είναι δυνατή η διάκριση μεταξύ του άμεσου αποτελέσματος ενός συγκεκριμένου έργου και του τι θα συνέβαινε απουσία αυτού. Τέλος, υπάρχει μια ενεργή συζήτηση γύρω από την κατάλληλη επιλογή μεθοδολογίας για την μέτρηση αντικτύπου, ιδίως μεταξύ της πειραματικής ή των υπολοίπων ερευνών.

¹ OECD/DAC Network on Development Evaluation (2019), Better Criteria for Better Evaluation Revised Evaluation Criteria Definitions and Principles for Use, available at <https://www.oecd.org/dac/evaluation/daccriteriaforevaluatingdevelopmentassistance.htm>.

ΒΗΜΑ 1: ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Σε γενικές γραμμές, η αξιολόγηση αντίκτυπου επιδιώκει να απαντήσει σε ερωτήσεις που αφορούν στη σχέση αιτίας-αποτελέσματος και μετρά την αλλαγή που φέρνει ένα έργο, ένα πρόγραμμα ή μια παρέμβαση.

Επιλέξτε τα βασικά αποτελέσματα του προγράμματος στα οποία θα θέλατε να εστιάσει η αξιολόγηση

Κάθε πρόγραμμα θα πρέπει να έχει ένα ξεκάθαρο λογικό πλαίσιο. Εάν το πρόγραμμά σας δεν έχει, είναι βασικό να το δημιουργήσετε. Εάν υπάρχει και στην πορεία αξιολόγησης προκύψουν αναπάντεχα αποτελέσματα που δεν είχαν αναφερθεί στο αρχικό λογικό πλαίσιο, μπορείτε να τα συμπεριλάβετε κατόπιν.

Με βάση τη διάγνωση αναγκών (needs assessment), μερικά από τα αποτελέσματα που περιμένουμε να δούμε ως άμεση ή έμμεση απόρροια ενός προγράμματος για την πρόληψη και την καταπολέμηση της σχολικής έμφυλης βίας είναι:

- » Μείωση της έμφυλης σχολικής βίας κατά των μαθητών/-τριών
- » Αλλαγή στις στάσεις και τις πεποιθήσεις των μαθητών/-τριών και των εκπαιδευτικών
- » Βελτίωση σχετικών διαδικασιών και μηχανισμών καταπολέμησης της σχολικής έμφυλης βίας (π.χ. αποσαφήνιση, προσβασιμότητα και ασφάλεια).

Θα πρέπει να είστε σαφείς και συγκεκριμένοι σχετικά με τα αποτελέσματα και τον αντίκτυπο του έργου που θέλετε να μετρήσετε.

Αναπτύξτε τις ερωτήσεις αξιολόγησης

Οι ερωτήσεις αξιολόγησης πρέπει να αναπτυχθούν λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό, τον τύπο και τις ενδεχόμενες χρήσεις της αξιολόγησης. Καλό είναι να προσπαθήσετε να μην έχετε πολλές βασικές ερωτήσεις αξιολόγησης. Εάν θέλετε, μπορείτε να προσθέσετε περισσότερες υπο-ερωτήσεις.

Τυπικές βασικές ερωτήσεις αξιολόγησης είναι:

- «Φέρνει το πρόγραμμά σας την επιθυμητή αλλαγή;»,
- «Με ποιον τρόπο το πρόγραμμά σας μπορεί να φέρει την αλλαγή;»,
- «Υπό ποιες συνθήκες μπορεί το πρόγραμμά σας να φέρει την αλλαγή;»

ΒΗΜΑ 2: ΕΠΙΛΕΞΤΕ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Όλες οι μέθοδοι αξιολόγησης θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό του πλαισίου μέτρησης αντικτύπου, εκτός και απαιτείται συγκεκριμένη μεθοδολογία αξιολόγησης από τον δωρητή ή έχει ήδη προσδιοριστεί στην πρόταση.

Κάποιες βασικές μέθοδοι αξιολόγησης είναι:

Πείραμα: Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της μεθόδου είναι η τυχαιοποίηση, που σημαίνει ότι ένα δείγμα του πληθυσμού που συμμετέχει εκχωρείται τυχαία στην ομάδα ελέγχου και ένα άλλο δείγμα στην πειραματική ομάδα από την αρχή υλοποίησης του έργου/προγράμματος/ παρέμβασης. Η εστίαση πέφτει στη σύγκριση των αποτελεσμάτων που θα φέρει η κάθε μια ομάδα, μετά από συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Μέσω αυτής της μεθόδου μπορούμε να καταγράψουμε ισχυρές ενδείξεις για τη σχέση αιτίας – αποτελέσματος, αλλά συνήθως είναι δαπανηρή και δύσκολο να εφαρμοστεί.

Quasi πείραμα: Χρησιμοποιείται με τη δημιουργία μιας έγκυρης ομάδας ελέγχου, χρησιμοποιώντας στατιστικά μέσα, που βοηθά στον έλεγχο διαφορών ανάμεσα σε άτομα που συμμετέχουν στο πρόγραμμα και σε άτομα που δεν συμμετέχουν. Οι πιο συχνές μεθοδολογίες quasi πειράματος είναι:

- » **Διαφορά στις διαφορές (Difference-in-differences - DID):** Συγκρίνει την αλλαγή στα αποτελέσματα που βιώνουν τα μέλη της ομάδας ελέγχου σε σύγκριση με αυτά που βιώνει η ομάδα του quasi πειράματος. Απαιτεί συλλογή δεδομένων πριν και μετά το πρόγραμμα, τόσο για τους συμμετέχοντες όσο και για τους μη συμμετέχοντες.
- » **Αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης (Propensity score matching - PSM):** Εστιάζει στη μέση διαφορά στα αποτελέσματα μεταξύ ατόμων που βρίσκονται στην ομάδα που συμμετέχει στο πρόγραμμα και σε άλλα που δεν συμμετέχουν αλλά έχουν παρόμοια παρατηρήσιμα χαρακτηριστικά.
- » **Σχέδιο Ασυνέχειας Παλινδρόμησης (Regression discontinuity design):** Συγκρίνει τα αποτελέσματα των συμμετεχόντων και των μη συμμετεχόντων σε ένα πρόγραμμα/παρέμβαση με σκοπό την πρόβλεψη των τιμών της μιας, μέσω των τιμών της άλλης. Αυτό απαιτεί τον προσδιορισμό ενός κριτηρίου για τη διάκριση μεταξύ των ομάδων.

Μη πειραματικές προσεγγίσεις: Εξετάζουν το εάν τα στοιχεία και τα αποτελέσματα είναι συνεπή με τα αναμενόμενα αποτελέσματα της παρέμβασης και ελέγχουν εάν και άλλοι παράγοντες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στη συνολική εκτίμηση για το τι τελικά έγινε. Ένα παράδειγμα είναι:

- » **Συγκριτική Μελέτη Περίπτωσης:** Περιλαμβάνει την ανάλυση ομοιοτήτων και διαφορών ανάμεσα σε δύο ή περισσότερες περιπτώσεις που έχουν κοινό στόχο. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για την κατανόηση του πώς το πλαίσιο επηρεάζει την επιτυχία μιας παρέμβασης.

ΣΥΜΒΟΛΗ

Συνίσταται να χρησιμοποιήσετε μικτή μεθοδολογία συνδυάζοντας τόσο ποσοτικές όσο και ποιοτικές προσεγγίσεις που μπορούν να αντισταθμίσουν σχετικές αδυναμίες και να μεγιστοποιήσουν αντίστοιχα δυνατά στοιχεία.

ΒΗΜΑ 3: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΟΚΙΜΗ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ

1. ΕΠΙΛΕΞΤΕ ΤΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ:

Τα μέσα αξιολόγησης μπορούν να περιλαμβάνουν ποιοτικά και ποσοτικά εργαλεία. Η επιλογή των κατάλληλων εργαλείων βασίζεται σε διαφορετικά κριτήρια:

- » Την ηλικιακή κατηγορία της ομάδας - δείγμα που θα συμμετάσχει στη συλλογή δεδομένων
- » Χαρακτηριστικά του προγράμματος/παρέμβασης
- » Τις ερευνητικές ερωτήσεις (βλέπε ΒΗΜΑ 1)
- » Τη μεθοδολογία αξιολόγησης (βλέπε ΒΗΜΑ 2)
- » Πρακτικά θέματα όπως το κόστος, ο διαθέσιμος χρόνος, το ανθρώπινο δυναμικό.

Ορισμένα λογισμικά και προγράμματα που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για διαδικτυακές έρευνες είναι: **SurveyMonkey, Typeform, Google Form, Microsoft Forms**

ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ/ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ:

Είναι ένα καλό εργαλείο ειδικά όταν α) θέλετε να ερευνήσετε ένα μεγάλο δείγμα πληθυσμού, β) θέλετε να συλλέξετε ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα και γ) θέλετε ένα οικονομικό εργαλείο.

Η δημοσκόπηση και τα ερωτηματολόγια χρησιμοποιούνται συχνά όταν θέλουμε να συγκεντρώσουμε πληροφορίες σχετικά με το πριν και μετά. Εξού και είναι καταλυτική η συμμετοχή των ερωτηθέντων τόσο πριν, όσο και μετά. Εάν όσοι είχαν συμμετάσχει στο προκαταρκτικό ερωτηματολόγιο (πριν), δεν συμμετάσχουν και στο τέλος της έρευνας (μετά), μπορεί να προκληθούν σοβαρές αποκλίσεις στην ανάλυση και να μειωθεί η εγκυρότητα των ευρημάτων. Αν και είναι σχεδόν αδύνατον να έχουμε 100% συμμετοχή και στο τελικό ερωτηματολόγιο (μετά), είναι σημαντικό να ελαχιστοποιήσουμε τη διαρροή, ώστε να διεξάγουμε μια καλή αξιολόγηση.²

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ:

Πρόκειται για εις βάθος συνομιλίες με ανθρώπους που αναμένεται να έχουν γνώση από πρώτο χέρι των θεμάτων που εξετάζονται. Υπάρχουν 3 τύποι συνέντευξης. Δομημένη συνέντευξη: μοιάζει πολύ με ένα προφορικό ερωτηματολόγιο. Σε γενικές γραμμές δεν επεκτείνεται σε αναλυτική διερεύνηση και ολοκληρώνεται σε σύντομο χρόνο. Ημι-δομημένη συνέντευξη: αποτελείται από κάποιες κεντρικές ερωτήσεις που καλύπτουν το εύρος της θεματολογίας που ερευνάται. Μη-δομημένη συνέντευξη: επιτρέπει τη συλλογή μεγάλου φάσματος πληροφοριών για έναν σκοπό. Οι συνεντεύξεις συμμετεχόντων είναι ένα κατάλληλο εργαλείο όταν θέλετε να συλλέξετε εις βάθος πληροφορίες και επίσης αναζητάτε ένα ευέλικτο εργαλείο. Ωστόσο, είναι πιο κοστοβόρες και χρειάζονται περισσότερο χρόνο.

ΟΜΑΔΑ ΕΣΤΙΑΣΗΣ:

Στοχεύει στο να συλλέξει ποιοτικά δεδομένα. Συντονίζεται μέσα από ερωτήσεις ανοιχτού τύπου σε μια ομάδα περίπου 6-10 ατόμων. Οι Ομάδες Εστίασης συνήθως διαρκούν 1-2 ώρες. Είναι ένα καλό εργαλείο όταν θέλετε να συλλέξετε αναλυτικές απαντήσεις και είναι λιγότερο κοστοβόρο σε σχέση με τις ατομικές συνεντεύξεις. Ωστόσο, απαιτεί έμπειρο ερευνητή και συνήθως 2 άτομα, όπου το ένα συντονίζει την κουβέντα και το άλλο κρατάει σημειώσεις.

² Guide on Measuring Decent Jobs for Youth - Monitoring, evaluation and learning in labour market programmes, Overview/ International Labour Office. Geneva, 2018. "Attrition refers to the drop-out rate of participants or survey respondents."

Η σύνθεση της ομάδας είναι καταλυτική για την επιτυχία μιας Ομάδας Εστίασης. Όταν διεξάγετε μια Ομάδα Εστίασης σχετικά με ένα ευαίσθητο θέμα, όπως η έμφυλη σχολική βία, η απόφαση επιλογής συμμετεχόντων, μεταξύ ενός ομοιογενούς ή ετερογενούς δείγματος, θα πρέπει να ληφθεί πολύ προσεκτικά. Για παράδειγμα, η απόφαση να υπάρξουν ξεχωριστές ομάδες ανάλογα με το φύλο, μπορεί να βοηθήσει στο να υπάρξει μεγαλύτερη ελευθερία και κατανόηση συγκεκριμένων διαφορών μεταξύ των φύλων όσον αφορά τις εμπειρίες, τις στάσεις και τις αντιλήψεις για τη βία. Ωστόσο, μπορεί να ενισχύσει έμμεσα ορισμένα στερεότυπα που σχετίζονται με την πολιτιστική αναπαράσταση του προβλήματος και να αποκλείσει από τις διαδικασίες μάθησης και ευαισθητοποίησης το φύλο που δεν συμμετέχει στη συζήτηση. Συνεπώς, δεν υπάρχει μια πρόταση κατάλληλη για όλα, αλλά είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε πολύ καλά το πλαίσιο, ώστε να κάνουμε και την κατάλληλη επιλογή.

2. ΑΝΑΠΤΥΞΤΕ ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ:

Αφού έχετε καταλήξει στον τύπο του εργαλείου/-ων που θέλετε να χρησιμοποιήσετε για να συλλέξετε δεδομένα, συνίσταται η **διεξαγωγή βιβλιογραφικής έρευνας ώστε να αναζητήσετε αν έχουν ήδη αναπτυχθεί και χρησιμοποιηθεί παρόμοια εργαλεία**. Για παράδειγμα, μπορεί να ανακαλύψετε ότι υπάρχει ένα ήδη έγκυρο ερωτηματολόγιο³. Εάν δεν υπάρχουν ανάλογα εργαλεία ή δεν είναι κατάλληλα για εσάς, μπορείτε να προχωρήσετε και να σχεδιάσετε νέα. Εάν υπάρχουν όμως διαθέσιμα, θα πρέπει να λάβετε υπόψη όχι μόνο ότι θα πρέπει να μεταφραστούν (εάν είναι σε άλλη γλώσσα) αλλά και να προσαρμοστούν στο τοπικό πλαίσιο, την ηλικία των ερωτηθέντων, κλπ.

ΠΡΟΣΟΧΗ

Λόγω του ευαίσθητου θέματος της έμφυλης σχολικής βίας, συνίσταται η απόλυτη εμπιστευτικότητα. Αυτό σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να συλλέγουμε προσωπικά δεδομένα, όπως όνομα, ημερομηνία γέννησης κ.ο.κ. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε έναν κώδικα για κάθε συμμετέχοντα και θα πρέπει να το λάβετε αυτό υπόψη όταν σχεδιάζετε τα εργαλεία.

3. ΔΟΚΙΜΑΣΤΕ ΤΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ:

Αφού αναπτύξετε τα εργαλεία συλλογής δεδομένων, είναι σημαντικό να **αφιερώσετε λίγο χρόνο στο να τα δοκιμάσετε**. Η πιλοτική δοκιμή των εργαλείων αξιολόγησης συχνά είναι ένα στάδιο που παραλείπεται λόγω, ενδεχομένως, έλλειψης χρόνου. Ωστόσο, η πιλοτική δοκιμή είναι ένα κρίσιμο βήμα στο να κατανοήσουμε εάν τα συγκεκριμένα εργαλεία θα μας επιτρέψουν να συλλέξουμε υψηλής ποιότητας και αξιόπιστα δεδομένα.

4. ΖΗΤΗΣΤΕ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗ:

Τέλος, προτού ξεκινήσετε είναι σημαντικό να **συλλέξετε τις φόρμες συγκατάθεσης των ανθρώπων που πρόκειται να εμπλακούν στην έρευνα**. Η συγκατάθεση αναφέρεται στη ρητή προθυμία ενός ατόμου για συμμετοχή, η οποία θα πρέπει να εκφράζεται γραπτώς και θα πρέπει να ενημερώνει το άτομο για όλα τα χαρακτηριστικά της έρευνας (κυρίως σχετικά με το πώς θα καταχωρηθούν τα δεδομένα, πώς θα αποθηκευτούν, από ποιον, για ποιους σκοπούς, κλπ.). Εάν στην έρευνα συμμετέχουν ανήλικοι, πάντα να ζητάτε την έγγραφη συγκατάθεση των γονέων/κηδεμόνων πριν εμπλακούν στην αξιολόγηση.

ΠΡΟΣΟΧΗ

Καθώς αναπτύσσετε τα εργαλεία συλλογής δεδομένων είναι σημαντικό να γνωρίζετε την βιβλιογραφία γύρω από το θέμα αλλά και να έχετε γνώση των ισχυρών κοινωνικών και συναισθηματικών πτυχών που σχετίζονται με την βία. Αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό, καθώς μπορεί να παίρνετε συνέντευξη από ένα άτομο που έχει υποστεί βία και θα πρέπει να αποφύγετε την πρόκληση δευτερογενούς θυματοποίησης. Κάτι τέτοιο μπορεί να προκαλέσει στο άτομο μεγαλύτερη βλάβη, όχι λόγω της ίδιας της βίας που έχει δεχτεί, αλλά λόγω του εάν για παράδειγμα γίνει χρήση λάθος γλώσσας ή γίνουν ακατάλληλα σχόλια.

³ Tsang S, Royse CF, Terkawi AS. Guidelines for developing, translating, and validating a questionnaire in perioperative and pain medicine. Saudi J Anaesth. 2017;11(Suppl 1):S80-S89. doi:10.4103/sja.SJA_203_17. A validated questionnaire refers to a questionnaire/scale that has been developed to be administered among the intended respondents. The validation processes should have been completed using a representative sample, demonstrating adequate reliability and validity.

ΒΗΜΑ 4: ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ

Η αξιολόγηση αντίκτυπου δεν χρειάζεται να παρακολουθεί κάθε συμμετέχοντα σε αυτό. Είναι δυνατόν, να γίνει έρευνα συλλέγοντας στοιχεία από ένα **αρκετά μεγάλο δείγμα του συνολικού πληθυσμού**.

Το ιδανικό μέγεθος του δείγματος ποικίλει ανάλογα με το μέγεθος του προγράμματος και το είδος της αξιολόγησης. Είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη ότι εάν το δείγμα είναι πολύ μικρό, η δυνατότητα να ληφθούν συμπεράσματα που αφορούν σε όλους τους συμμετέχοντες θα είναι πολύ μικρή. Επιπλέον, θα πρέπει να λάβετε υπόψη και τις ενδεχόμενες διαρροές κατά τη διάρκεια του προγράμματος αλλά και από την έρευνα, οπότε θα είναι καλό να συμπεριλάβετε περισσότερους ανθρώπους στο αρχικό δείγμα. Από την άλλη πλευρά, το μέγεθος του δείγματος είναι ένας σημαντικός παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει το κόστος και τη διάρκεια της έρευνας. Επομένως, όσο μεγαλύτερο είναι το δείγμα τόσο πιο ακριβή και χρονοβόρα θα είναι η έρευνα, σε σχέση με τη συλλογή δεδομένων και την ανάλυσή τους.

Υπάρχουν διαφορετικές μέθοδοι δειγματοληψίας που μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα:

- » **Τυχαία δειγματοληψία:** Κάθε μέλος του πληθυσμού μπορεί να επιλεγεί τυχαία ή συστηματικά (σχεδόν τυχαία – quasi sampling). Παραδείγματα τυχαίας δειγματοληψίας είναι: απλή τυχαία δειγματοληψία κατά την οποία κάθε μέλος του πληθυσμού επιλέγεται τυχαία. Συστηματική (σχεδόν τυχαία) δειγματοληψία κατά την οποία μέλη του πληθυσμού επιλέγονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα κλπ.
- » **Μη τυχαία δειγματοληψία:** Τα άτομα επιλέγονται βάσει κριτηρίων. Αυτό σημαίνει ότι δεν έχουν όλα τα άτομα την ευκαιρία να συμμετέχουν. Τα κριτήρια μπορεί, για παράδειγμα, να περιλαμβάνουν την εγγύτητα στον αξιολογητή και την ευκολία ανεύρεσης (δειγματοληψία ευκολίας), ή την συνάφεια με τον σκοπό αξιολόγησης (δειγματοληψία σκοπού), κλπ.

Σε γενικές γραμμές συνίσταται η χρήση τυχαίας δειγματοληψίας, καθώς έχει το πλεονέκτημα να αντλεί πιο ακριβή δείγματα και να μειώνει την προκατάληψη της επιλογής. Ωστόσο, είναι λίγο πιο περίπλοκο, πιο κοστοβόρο και πιο χρονοβόρο.

ΒΗΜΑ 5: ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ & ΣΥΝΤΑΞΗ ΕΚΘΕΣΗΣ

Οι τεχνικές ανάλυσης που θα χρησιμοποιηθούν προφανώς εξαρτώνται από τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται για τη συλλογή δεδομένων.

Για παράδειγμα, σε διαδικτυακές έρευνες που χρησιμοποιούνται εργαλεία όπως Microsoft Forms, Google Forms, Survey Monkey, συνήθως το πρόγραμμα σας δίνει μια πρώτη επισκόπηση των αποτελεσμάτων, αλλά μπορείτε να δείτε και κάθε μεμονωμένη απάντηση καθώς και να κατεβάσετε τις αναλύσεις σε υπολογιστικό φύλλο MS Excel.

Για ερωτηματολόγια που έχουν συμπληρωθεί χειρόγραφα (στο χαρτί) το πρώτο που θα χρειαστεί πριν την ανάλυση είναι η καταχώριση των δεδομένων ηλεκτρονικά. Θα πρέπει συνήθως να καταχωρηθούν χειροκίνητα εκτός εάν έχει χρησιμοποιήσει μια φόρμα αναγνώσιμη από ειδική συσκευή. Για την καταχώριση μπορείτε να χρησιμοποιήσετε είτε ένα υπολογιστικό φύλλο MS Excel είτε ένα απλό πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (πχ. MS Word).

Για τις Ομάδες Εστίασης, ή για τις Συνεντεύξεις θα πρέπει να χρησιμοποιήσετε τεχνικές ανάλυσης ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων. Πιο συγκεκριμένα, οι αναλυτικές τεχνικές που ταιριάζουν καλύτερα στα δεδομένα της Ομάδας Εστίασης είναι η συνεχής ανάλυση σύγκρισης, η κλασική ανάλυση περιεχομένου, οι λέξεις κλειδιά μέσα στο πλαίσιο και η ανάλυση λόγου⁴.

Μετά την ανάλυση ακολουθεί η ανάπτυξη της έκθεσης μέτρησης αντικτύπου. Η έκθεση θα πρέπει να περιέχει τους ακόλουθους τομείς:

» **Περίληψη:** Συμπεριλαμβάνει τα κύρια ευρήματα, μαθήματα και προτάσεις από την αξιολόγησή σας. Δεν θα πρέπει να ξεπερνάει τις δύο ή τρεις σελίδες.

» **Εισαγωγή:** Παρέχει μια επισκόπηση του έργου, συμπεριλαμβανομένου του χρονικού πλαισίου, των κύριων συνεργατών και των στόχων του προγράμματος. Είναι καλό να παρέχετε μια σαφή περιγραφή του λογικού πλαισίου του έργου και να εστιάσετε σε δραστηριότητες που ήταν κρίσιμες για την επίτευξη των αποτελεσμάτων.

» **Στόχος της αξιολόγησης και μεθοδολογία:** Περιγράφει αναλυτικά τους στόχους της αξιολόγησης, τις βασικές ερευνητικές ερωτήσεις, την μεθοδολογία που συγκεκριμενοποιώντας τις ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν καθώς και τους περιορισμούς τους.

» **Ευρήματα αξιολόγησης:** Παρουσιάζει τα ευρήματα που προέκυψαν από την ανάλυση. Θα πρέπει να παρέχει μια ερμηνεία των πληροφοριών και ανάλυση των ευρημάτων. Συνίσταται η χρήση γραφικών, όπου χρειάζεται.

» **Συμπεράσματα και Συστάσεις:** Περιλαμβάνει μια υψηλού επιπέδου περίληψη σχετικά με τις επιτυχίες του έργου και τα διδάγματα που αποκτήθηκαν από την αξιολόγηση του έργου. Θα πρέπει να υπάρχει μια λίστα συστάσεων, οργανωμένη για διαφορετικά κοινά (εσωτερικούς και εξωτερικούς συνεργάτες) και χρήσεις (ανάπτυξη νέων προγραμμάτων, χάραξη πολιτικής, κλπ.).

» **Παράρτημα:** Συμπεριλαμβάνει όλα τα υποστηρικτικά έγγραφα, όπως το εργαλείο (π.χ. ερωτηματολόγιο), τη λίστα των να ανθρώπων που συμμετείχαν, τα δεδομένα (π.χ. τις απομαγνητοφωνημένες συζητήσεις από την ομάδα εστίασης), κλπ.

⁴ For a review of analytical techniques, see, for example, Leech & Onwuegbuzie, 2007, 2008.

ΒΗΜΑ 6: ΔΙΑΧΥΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Υπάρχουν δύο βασικοί τύποι στρατηγικής διάχυσης. Αυτές οι στρατηγικές μπορούν να χρησιμοποιηθούν παράλληλα. Αυτό σημαίνει ότι, για παράδειγμα, ορισμένα ευρήματα μπορούν να παραμείνουν εμπιστευτικά και να κοινοποιούνται μόνο εσωτερικά, ενώ άλλα μπορούν να κοινοποιούνται στο εξωτερικό κοινό.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΧΥΣΗ:

Αναφέρεται στην κοινή χρήση των ευρημάτων της έρευνας με τους ανθρώπους που εργάζονται στο πρόγραμμα καθώς και εσωτερικά στον οργανισμό που συντόνισε το πρόγραμμα. Παρέχει βάση για την οργανωσιακή μάθηση, καθώς επίσης, συμβάλλει στην ενίσχυση της ανάπτυξης και διαχείρισης του προγράμματος. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα κατά τη διάρκεια του έργου. Για παράδειγμα, εάν το έργο προβλέπει ενδιάμεση αξιολόγηση ή ακόμα και μετά τη διεξαγωγή της έρευνας βάσης (baseline survey), εάν υπάρχει.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΔΙΑΜΟΙΡΑΣΜΟΣ:

Απευθύνεται σε εξωτερικούς συνεργάτες. Ανάλογα με το είδος της παρέμβασης και τη χρήση των ευρημάτων αξιολόγησης, οι εξωτερικοί συνεργάτες μπορεί να είναι φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Υπουργεία, πανεπιστήμια, δωρητές, τοπικές κοινότητες, ΜΚΟ, κ.α. Η εξωτερική διάχυση βοηθά στη δημιουργία αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με το τι λειτουργεί και συμβάλλει στον διαμοιρασμό και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών μεταξύ διαφορετικών φορέων ή ατόμων που ενδέχεται να εργάζονται για το ίδιο θέμα ή ομάδα στόχο.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Είναι σημαντικό να μελετήσετε διαφορετικά μέσα διάχυσης για διαφορετικά κοινά.

Για παράδειγμα, εάν θέλετε να παρουσιάσετε τα ευρήματα σε ένα πιο ευρύ κοινό, θα ήταν καλό να συνθέσετε μια έκθεση αποτελεσμάτων. Μπορείτε επίσης να αναπτύξετε μια σύντομη περίληψη ή ένα ενημερωτικό δελτίο με γραφήματα. Τα οπτικά προϊόντα είναι πολύ χρήσιμα όταν απευθύνεστε σε μη εξειδικευμένο κοινό.

Co-funded by the
Rights, Equality and
Citizenship (REC)
Programme of the
European Union

youthforlove.eu

education.hellas@actionaid.org